

**SEPTUAGENARUL
ANDRÉ GIDE**

La 22 Noiembrie, André Gide a împlinit șaptezeci de ani. Un paradox? Nu. Cu toată admirația, prețuitorii sau simpții cetitori ai lui Gide nu-și închipuie pe neînștișitul și disponibilul permanent ajuns la vârsta psalmistului e totuși adevărat că tânărul Gide este un septuagenar ca toți septuagenarii. Rimbaud, sau Lautréamont nu pot fi imagi-

ANDRÉ GIDE

nați altfel decât ca niște exaltați precoci, niște adolescenți arși pe rugul poeziei, ca fluturii, mofți înainte de maturitate. Cunoșcătorii operei lui Gide nu-l pot deosemeni imagina decât ca pe un bărbat ajuns în pragul maturității și nici decum un moșneag senin și înțelept. Viața lui Gide e un paradox, opera lui alt paradox. Dar nu fiindcă viața lui ar fi aventuroasă, surprinzătoare, iar opera nespă de originală, el fiindcă voința lui Gide a fost să creeze o operă originală din viața lui, iar opera să completeze viața. André Gide a crezut că se poate da pe sine drept model altora. Remy de Gourmont, care a fost un artist rafinat și un diletant de o superioară esență susținea în „Livre des masques” — carte de portrete simboliste — că Gide sparge tiparele simbolismului și prevestește un temperament clasic, complex și simplu în același timp, în felul lui Goethe. Nu știm dacă Gide a luat în serios această profeție a lui Remy de Gourmont, dar celace știm, din evoluția lui este că vrând să creeze dintr'insu un nou model de umanitate, a isbutit să repete, în mai mic, experiențele lui Goethe. André Gide prezintă un tip faustian de cultură în pînă ofensivă a tehnicii dublate de ofensiva masselor. În lăsuț lor de cucerire a dreptului la viață și a dreptului la cultură.

Leon Pierre Quint, biograful lui André Gide îi dedică un capitol intitulat „Ideia de Progres” care sfârșește cu acest cuvânt citat din Gide: „N'am schimbat direcția, am mers totdeauna înainte, continu... Acum, orientez orientându-mă spre ceva”...

Celace înseamnă că acest Faust protestant care este André Gide a urmărit mereu ideia de progres. Cum a urmărit-o? De aci începe drama vieții lui, drama care nu și-a găsit desnodământ în tentativa lui André Gide de a deveni revoluționar social consecvent și înregimentat într'un partid, dramă care este a întregii intelectualități într'o perioadă de confuzii și de schimbări rezpezi de situații.

Cine și ce este André Gide? S'a născut la 22 Noiembrie 1869 la Paris, dintr'un tată care descinde din țărani hughenoti și dintr'o mamă normandă, din familie de magistrați. Obăa a lor n'are, desigur, nici un fel de importanță pentru acei cari nu cred că ereditatea este factorul care determină întreaga evoluția a individului. Situația lor socială însă are. Oameni bogați, austeri, ei dau micuțului Gide o astfel de educație ca să-și mențină rangul și să-l salte pe scara ierarhiei. Dar André Gide a

celace în literatură se cheamă spirit demonic — și celace un medic specialist în studiul endocrinologiei ar numi o anumită structură și o anumită funcționare a glandelor. Situația socială a părinților și funcțiunea glandelor determină temperamentul și evoluția lui André Gide. Pista aceasta n'a fost destul de atent urmărită de biograful lui Gide, care avea de menajat susceptibilitatea maestrului. Ea ne-ar fi dat și ne-ar putea da cheia de înțelegere a vieții lui curioase și a operei lui. Adică, un mare burghez, dotat cu o nespă vitalitate și sete de viață, dublat de un temperament anxios, pus în fața problemelor vieții. Reacțiunile lui André Gide în fața vieții sunt ale unui mare burghez în permanentă vacanță.

El nu conduce ca André Maurois niște fabrici de țesătorie, nici ca Lucien Fabre, bănci și uzini metalurgice, nici ca Rathenau, uzini proprii și marea uzină a statului german. El nu este constrâns de nici un fel de disciplină din afară, el nu trebuie să se frângă în fața realității. El are timp să mediteze și să viseze.

Ce este André Gide? Un poet? Un romanțier? Un moralist? De toate. Și mai presus de orice un critic. Un critic al civilizației occidentale, un om sensibil, care caută în Dostoievski, în Tagore, în Shakespeare norme sensibile de viață. El crede cu Wilde că inutilitatea artei, poate da un sens vieții, crede cu Dostoievski că tăgăduirea evidențelor poate

remedia răul pe care îl căsunează însului mecanizarea socială, crede, în amurgul vieții, că o mistică socială, poate da un sens, pe care în zadar l-a căutat în voluptăți fizice și în voluptatea paradoxelor artei.

Unde au dus experiențele lui Gide? Nicăeri. Artă mare nu se poate face la o răsăntie de ev, iar voluptatea trupului rămâne o amară reminiscență a tinereții. Tată de ce la șaptezeci de ani el stă întrebător în fața problemelor pe care le pune fiecare zi, ca orice adolescent.

Liniste, poate că are. Ca orice om trăit și uzat. Dar seninătate, nu. Fiindcă a urmărit ideia de creație în afară de natură și societate.

André Gide rămâne un mare critic, dar un utopist individualist care a crezut că bunăvoința ajunge ca să și se permită a trișa cu viața și problemele ei simple, dar crâncene.

Un exemplar nobil al intelectualității derutate.